

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunnan kokous 15.5.2007

Kokouspaikka: Yliopiston päärakennus vanha puoli (Senaatintorin puolelta sisään).

Käyntiosoite: Unioninkatu 34, 3. krs. Päärakennus, Auditorium VIII (3041)

http://www.helsinki.fi/teknos/opetustilat/keskusta/f33/aviii.htm

Puheenjohtaja: Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto

Sihteerit: Helena Mattila, Kansalliskirjasto

Osallistujat: Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto; Pirjo Vatanen, Jyväskylän yliopiston kirjasto; Arja-Riitta Haarala, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto.

Estynyt saapumasta: Kaisa Sinikara, Helsingin yliopisto; Ulla Nygrén, Turun kauppakorkeakoulun kirjasto.

Kokousaika: 10.00-13.00

1. Kokouksen aloitus

Puheenjohtaja avasi kokouksen toteamalla, että Kaisa Sinikaran ja Ulla Nygrénin poissaolosta huolimatta kokous on päätösvaltainen.

2. Hallitusohjelma ja yliopistokirjastot

Keskusteltiin hallitusohjelmasta. Todettiin, että

- yliopistokirjastoja ei ole hallitusohjelmassa
- keskeisiä teemoja ovat luovuus ja innovatiivisuus, laatu ja vaikuttavuus sekä kansainvälisyys
- duaalimalli näyttäisi säilyvän
- huippuyliopiston rakentaminen (Teknillinen Korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen Korkeakoulu) on hallitusohjelmassa
- lukukausimaksujen perimisestä ulkomaalaisilta on ollut puhetta, mutta ei yliopistokirjastojen mahdollisesta lukukausimaksusuudesta.

Luotiin katsaus rakenteelliseen kehittämiseen. Kuopion ja Joensuun liittoyliopistosta sekä Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun konsortioyhteistyöstä on hallinnollinen päätös. Muista yliopistoyhteistyön uusista päätöksistä ei ollut tietoa. Käytiin läpi tilannekatsauksena erilaisia yhteistyön muotoja ja kokemuksia niistä. Todettiin, että kampuskirjastot todennäköisesti ovat kehittyvä muoto ja kirjastot kehittyvät yhä enemmän oppimisympäristöpaikkana.

Rakenteellinen muutos vaikuttaa myös lisensointiin. Yliopiston omistuspohjan muuttuminen säätiömuotoiseksi ei aiheuta muutoksia, mutta niiden mahdollinen muuttuminen liikelaitokseksi olisi lisensointikäytännön kannalta monimutkaista.

Oulussa tehtyä yliopistokirjaston ja ammattikorkeakoulukirjaston kokoelma-arviontia pidettiin hyvänä lähestymistapana. Mahdollisesti muissakin kirjastoissa toteutetaan vastaavia arvioita.

Rakenteellisen kehittämisen vaikutuksiin paneudutaan varsinaisesti neuvoston kaksipäiväisessä kokouksessa lokakuussa.

Todettiin, että vaikka yliopistokirjastot eivät saaneet huippututkimuksen perustietoaaineistoille rahoitusvarausta hallitusohjelmaan, lobbauksella on ollut vaikutusta yleiseen tietoisuuteen yliopistokirjastojen tahtotilasta. Toivotaan, että yliopistokirjastoille tärkeitä teemoja saadaan opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan.

Huippututkimuksen ja kansalaisten perustietoaaineiston rahoitustoiveille saadaan ehkä lähiaikoina julkisuutta tiedotusvälineissä. Kristiina Hormia-Poutanen kertoi, että STT haastatteli häntä aiheesta. Lisäksi Yleisradio on haastatellut Kristiinaa kirjastotilastoista ja vaikuttavuudesta.

3. Neuvoston hankkeet

Rahoitus selvitys

Todettiin, että rahoitus selvityksen aineisto on monipuolinen ja tarjoaa hyvää vertailutietoa yliopistojen käyttöön. Selvityksellä haetaan tiettyjä linjoja, joten mahdollisesti selvitykseen jääviin epätasällisyyksiin ei kannata kiinnittää liikaa huomiota. Tiedot mahdollisista virheistä on pyydetty yliopistokirjastoilta 21.5. mennessä. Rahoitus selvitystä korjataan saatujen ilmoitusten perusteella, jonka jälkeen ilmoitetaan ministeriölle, että selvitys on valmis. Yliopistokirjastojen käyttöön tuotetaan ylimääräisistä liitteistä liitejulkaisu.

Työvaliokunnan jäsenet olivat kiinnittäneet selvityksessä huomiota muun muassa siihen, että siinä käy hyvin ilmi muutos kohti sähköistä kirjastoa, kirjastojen rooli tietokantojen tuottajana, kirjastonjohtajien arviot yliopistokirjastojen rahoituksen ja maksupalvelutoiminnan tulevaisuudesta, yleiskustannusten käytäntöjen erilaisuus kirjastoissa sekä se, että yliopistokirjastojen rahoitus ei ole noussut lainkaan samassa suhteessa kuin yliopistojen rahoitus.

Käytiin läpi eteneminen rahoitus selvityksessä (liite 1). Priorisoitiin sidosryhmävaikuttaminen.

Sovittiin, että kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä sekä työvaliokunta miettivät, mitkä taloustiedot ovat sellaisia, että niitä kannattaisi seurata pitemmällä aikavälillä ja joista voisi tuottaa valmisraportteja kirjastojen käyttöön. Jarmo Saarti kertoi, että vaikuttavuuden arviointiryhmässä on keskusteltu siitä, voisiko Tieteellisten kirjastojen yhteistilastosta (KITTT) kehittää johtamisen työkalua ja todettu, että se osaltaan voi palvella, mutta ei riitä yksinään. Toivotaan, että rahoitus selvityksen aineiston perusteella voidaan käynnistää opinnäytetöitä.

Rahoitus selvityksestä keskustellaan neuvoston laajuudessa 15.8. Neuvoston suunnittelija kerää e-lomakkeella jäsenistön mielipiteitä siitä, minkälaisia asioita jäsenistö haluaa päättäjien ja rahoittajien tietoon. Kannanottojen perusteella laaditaan julkilausuma. Elokuun tilaisuudessa keskitytään pelkästään julkilausuman laatimiseen.

Kokoelmakartta

Todettiin, että Kokoelmakartta on siirtymässä Varastokirjaston koordinoimaksi, jos tarpeeksi moni kannattaa toiminnan jatkamista. Yliopistokirjastoilta on pyydetty vastausta osallistumisesta 15.5. mennessä. Esa-Pekka Keskitalo ja Pentti Vattulainen

koordinoivat kyselyvastausten analysointia. Varastokirjasto koordinoisi Kokoelmakartan rakentamista teknisesti ja sisällöllisesti. Kansalliskirjasto tarjoaisi teknisen tallennusalustan.

Kirjastoalan tutkimusohjelma

Kirjastoalan tutkimusohjelmasta on tehty 20 000 euron kokonaiskustannuksiin supistettu hakemusluonnos opetusministeriölle sen pyynnöstä (alkuperäinen hakemus 70 000 euroa). Opetusministeriöstä on luvattu ilmoittaa lähiaikoina, miten hanke-esityksessä edetään.

Laatu ja vaikuttavuus

Hankkeessa järjestetään Laadun ja vaikuttavuuden arviointi yliopistokirjastoissa - seminaari 28.5.

Tietopohjan vahvistaminen

Sovittiin, että mahdollista hanke-esitystä ja rahoituksen hakemista Yliopistokirjastojen tietopohjan vahvistaminen -hankkeeseen pohditaan samassa yhteydessä, kun osaamiskartan päivittämistä. Selvitetään mahdollisuudet tehdä yhteistyötä osaamisen kehittämisen tarpeiden ja mahdollisuuksien kartoituksessa ammattikorkeakoulujen kanssa.

Tieto- ja viestintäjärjestelmien yhteisten toimintamallien kehittäminen

Arja-Riitta Haarala oli valmistellut hanke-esitystä (liite 2), jossa tavoitteena on saada kokonaiskuva siitä, minkälainen tieto- ja viestintäympäristö yliopistokirjastoissa tarvitaan. Hanke-esitys jakautuu selvitykseen, uusien menetelmien kartoitukseen (raportti, tiekartta) sekä seminaariin (suunnitelma toimenpiteistä tuottavuutta edistävän tieto- ja viestintäjärjestelmäympäristön rakentamisesta). Sovittiin, että Arja-Riitta selvittää rahoitusmahdollisuuksia sekä miettii hankeryhmän kokoonpanoa.

Aihepiiriin liittyen Kristiina Hormia-Poutanen kertoi, että Kansalliskirjastossa valmistellaan tietohallintostrategiaa ja mietitään digitaalisen kirjaston kokonaisuutta. Järjestelmähankinnat etenevät.

Hankkeiden organisointi

Rahoitus selvitys sekä Laatu ja vaikuttavuuden arviointi –hankkeet ovat esimerkkejä siitä, että neuvoston pitää miettiä hankeorganisaatioiden kokoonpanoa ja aikataulutusta, henkilöiden vastuita ja rooleja sekä sitä, minkälaisella budjetilla ylipäätään hankkeita käynnistetään. Hankeorganisaatiomallia käsitellään alustavasti työvaliokunnan syyskuun kokouksessa sekä edelleen neuvoston lokakuun kokouksessa.

4. Yhteislausunto tekijänoikeusmuistiosta

Arja-Riitta Haarala totesi, että lausunnon antamiseen on annettu määräaika 1.6. saakka. Neuvoston jäsenistö on antanut omat kommenttinsa. Niiden lisäksi yhteislausuntoa valmistelevalle Tarja Takarannalle on lähetetty muun muassa Helsingin

yliopiston lausunto sekä Kansalliskirjaston melkein valmis lausunto. STKS:n lausunto tekijänoikeusmuistiosta valmistunee lähiaikoina.

5. Kaksipäiväisen syyskokouksen suunnittelu

Neuvoston kokous pidetään kaksipäiväisenä Vaasassa. Ensimmäinen päivä aloitetaan kello 10.00 ja silloin pidetään neuvoston kokous. Iltaohjelman aluksi mietitään kirjaston tulevaisuutta (kirjasto 2020), jonka jälkeen seuraa vapaamuotoisempaa yhdessäoloa. Toinen päivä on työpajatyöskentelyä: aamupäivällä paneudutaan kirjastojen rakenteelliseen kehittämiseen ja iltapäivällä yliopistokirjastojen prosessien uudistamiseen ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Kristiina Hormia-Poutanen ja Arja-Riitta Haarala valmistelevat työvaliokunnan syyskuun kokoukseen iltatilaisuutta ja Jarmo Saarti, Pirjo Vatanen ja Helena Mattila työpajatyöskentelyä.

6. FTE-luvut (FinELib, opm, avoin yliopisto)

Todettiin, että opetusministeriö on ottanut käyttöön FTE-luvut, jotka ovat kaksinkertaiset nykyiseen verrattuna, millä on puolestaan huomattava vaikutus joidenkin aineistojen hintoihin. Kansalliskirjasto valmistelee viimeistään syksyyn mennessä esityksen siitä, miten asiassa edetään. Uusilla luvuilla käydään ensi vuoden tulosneuvottelut. Työvaliokunnassa ehdotettiin, että Kansalliskirjasto yrittäisi vaikuttaa siihen, että kandidaattiluvut poistetaan. Kansalliskirjasto myös laatii tiedotteen avoimen yliopiston lisensoista ja lähettää sen avoimeen yliopistoon sekä tiedoksi yliopistokirjastoille. Neuvoston puheenjohtaja totesi, että neuvosto ei voi reagoida kovin nopeasti. Jos Kansalliskirjasto tarvitsee siltä lausunnon tai muita toimenpiteitä, asiasta pitää saada tieto mahdollisimman varhain.

7. Elsevier- tilannekatsaus

Asiasta järjestetyssä tilaisuudessa nykyisenmallinen laaja aineiston hankinta sai kannatusta. Tilannetta seurataan.

8. Muut asiat

Esko Ala-Peijari siirtyy opetusministeriöön 14.5.2007 ja kysyi puheenjohtajalta menettelyä laiteryhmän ohjausryhmän yliopistokirjastojen neuvoston edustuksen suhteen. Työvaliokunta valtuutti Esko Ala-Peijarin toimimaan laiteryhmän ohjausryhmässä myös yliopistokirjastojen neuvoston edustajana projektin loppuun saakka.

9. Seuraavat neuvoston toimintaan liittyvät kokoukset ja päivämäärät

- rahoitus selvityksen kuulemistilaisuus 15.8.2007 klo 9-11 Helsingissä Fabianian auditoriossa
- Mary Bushingin koulutustilaisuus 15.8.2007 klo 12-16 (paikka auki, mahdollisesti Fabianian auditorio, jos osallistujat mahtuvat sinne)
- työvaliokunta 11.9. klo 10.00-13.00 Tampereen teknillisessä yliopistossa
- neuvoston kokous 8.-9.10.2007 Tritoniassa Vaasassa
- työvaliokunta 11.12. klo 10.00-13.00

Vakuudeksi
Helena Mattila